

The 7th National Conference
Nakhonratchasima College

ความรู้ ทักษะทัศนคติ กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวบ้าน
บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี
KNOWLEDGE, ATTITUDE AND PARTICIPATION OF LAY PEOPLE
IN SALAKPAR WILDLIFE SANCTUARY KANCHANABURI PROVINCE

จิตรา อยู่ผ่อง¹ สุปาณี สนธิรัตน์² ทิพย์วัลย์ สุรินยา³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ระดับทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชาวบ้านบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวบ้านกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวบ้านกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างคือชาวบ้านบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 232 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test f-test (ค่าแปรปรวนทางเดียว) การเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธี LSD และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียงสัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภาพรวมของชาวบ้านอยู่ในระดับสูง 2) ชาวบ้านที่มีเพศอายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ของครอบครัว สถานภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิมแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน 3) ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ของชาวบ้านโดยรวมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมและรายด้านทั้งด้านการวางแผนและการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ : ความรู้, ทักษะทัศนคติ, การมีส่วนร่วม

Abstract

The propose of this research were to study : 1) level of knowledge, attitude towards environment conservation and level of participation of lay people in Salakpra Wildlife Sanctuary Kanchanaburi province. : 2) to compare participation of lay people in environmental conservation by different personal factors : 3) to study the correlation between knowledge of environmental

¹ นิสิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ E-mail: kwang6-5@hotmail.com

² อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

conservation and participation in environmental conservation : 4) to study the correlations between attitude toward environmental conservation and participation in environmental conservation.

Sample used in the study were 232 lay people. which were selected by stratified sampling. Research tools were questionnaires and analyzed by computer package program. The statistical procedures were percentages, means, standard deviations, t-test, F-test (One-way, ANOVA), Multiple comparisons (LSD), and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The result of the study revealed : 1) knowledge of environmental conservation, attitude toward environmental conservation and participation in environmental conservation were at high level : 2) there were no personal factors of lay people had affected on participation in environmental conservation. : 3) knowledge of environmental conservation had positive correlated to participations in environmental conservation which was statistically significance at .05, and : 4) attitudes toward environmental conservation had positive correlated to participation in environmental conservation which was statistically significance at .001

Keywords: Knowledge, Attitude, Participation

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

ในปัจจุบันสถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรธรรมชาติลดลงและเสื่อมโทรมสืบเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์เกินกว่าศักยภาพในการฟื้นตัวของระบบนิเวศ และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแต่ยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ ก่อนดำเนินการอย่างเป็นระบบ รวมถึงการเข้าถึงและการจัดสรรการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติยังไม่เป็นธรรม ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้ง และข้อพิพาทในระดับพื้นที่ ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน นอกจากนี้ยังมีปัญหามลพิษที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของ ประชาชนและต้นทุนทางเศรษฐกิจ ตลอดจนก่อให้เกิดรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่12)

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ได้รับการจัดตั้งให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแห่งแรกของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2508 เดิมมีอาณาเขตติดต่อกับป่าอนุรักษ์ผืนอื่นโดยรอบ ต่อมาการพัฒนาแหล่งน้ำ ขนาดใหญ่ ได้แก่ เขื่อนศรีนครินทร์ ประกอบกับพื้นที่โดยรอบมีชาวบ้านอาศัยติดแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ ยกเว้นทางด้านทิศเหนือที่ติดกับอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์และพื้นที่ป่าตามพระราชกฤษฎีกาอาหารบางส่วน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระจึงเปรียบเสมือนเกาะที่ถูกล้อมรอบไปด้วยชุมชนและพื้นที่เกษตรกรรม ส่งผลให้ความอุดมสมบูรณ์ของป่าเสื่อมสภาพ พื้นที่อาศัยของสัตว์ป่าถูกรบกวน จากกิจกรรมของชาวบ้าน เช่น การเลี้ยงปศุสัตว์และการเก็บหาของป่า เป็นต้น (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2560) จากการสำรวจพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดกาญจนบุรีพบว่า มีแนวโน้มลดปริมาณลงอย่างต่อเนื่องทุกปี เนื่องจากมีการบุกรุก การตัดไม้ทำลายป่า (สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2550 อ้างในสุรยุทธ หลิมตระกูล, 2551: 5) ทำให้หน่วยงานรัฐทำงานแบบบูรณาการ ทั้งหน่วยงานภายในองค์กรและหน่วยงานภายนอกองค์กร โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน และองค์กรส่วนท้องถิ่นโดยการส่งเสริมในรูปแบบป่าชุมชนเพื่อให้ชุมชนดูแลรักษา และใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืน (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2560)

The 7th National Conference
Nakhonratchasima College

วันเสาร์ที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ.2563

จากวิกฤติการณ์ของประเทศดังกล่าวข้างต้นชาวบ้านในท้องถิ่นซึ่งมีบทบาทสำคัญในการช่วยกันแก้ปัญหาและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิธีดำเนินการโดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกำหนดวิถีชีวิตของชาวบ้านด้วยตัวของชาวบ้านเองโดยรัฐเป็นฝ่ายที่ให้การสนับสนุนตามความจำเป็น ซึ่งอาจมีหน่วยงานทำหน้าที่จัดการแตกต่างกันไป ตั้งแต่ครัวเรือน กลุ่ม สถาบัน และชุมชน โดยทุกองค์กรที่กล่าวมาแล้วต้องกระทำร่วมกัน และต้องมีการจัดองค์กรของชุมชนอย่างเป็นระบบมีแบบแผนจึงจะสามารถทำให้การกระทำร่วมกันเกิดขึ้นได้ (รัตนาวรรณ ตอบโธสง, 2556) จะเห็นได้ว่าความรู้สึกต่างๆ ของชาวบ้าน ทั้งความตระหนักรู้ ทัศนคติ และจิตสำนึก ล้วนแต่มีผลต่อพฤติกรรม หรือการกระทำด้านสิ่งแวดล้อม นักจัดการสิ่งแวดล้อมจึงต่างให้ความสนใจในการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความรู้สึที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการรณรงค์ให้ชาวบ้านมีทัศนคติ ที่ดีและการตระหนักรู้ด้วยการให้ความรู้เทคนิคต่างๆ รวมทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารการให้การศึกษาผ่านกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา พร้อมทั้งการพยายามให้ชาวบ้านได้รับประสบการณ์ตรง เป็นต้น ด้วยเป้าหมายเพื่อการกระตุ้น และส่งเสริมให้ชาวบ้านใส่ใจสิ่งแวดล้อม การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อม หรือการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (วิกานดา มุทิตานนท์, 2553)

จากปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านน่าจะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา เมื่อชาวบ้านได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนรับผล ประโยชน์แล้ว ชาวบ้านจะเกิดจิตสำนึกที่ดีเกิดแรงจูงใจในการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวบ้านในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี โดยคาดว่าผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการสนับสนุน ส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ตลอดจนเสริมสร้างให้ชาวบ้านมีความผูกพัน และชุมชนพัฒนาศักยภาพของชาวบ้านเองในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่าได้อย่างมีความสุข ตลอดจนประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมและยั่งยืนไม่ละเมิดกฎหมาย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ระดับทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของชาวบ้านบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวบ้าน และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ชาวบ้านที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งแบ่งเป็นสมมติฐานย่อยดังนี้

1. ชาวบ้านที่มีเพศแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน
2. ชาวบ้านที่มีอายุแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

3. ชาวบ้านที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน
 4. ชาวบ้านที่มีการศึกษาแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน
 5. ชาวบ้านที่มีอาชีพแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน
 6. ชาวบ้านที่มีภูมิลำเนาเดิมแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน
- สมมุติฐานที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- สมมุติฐานที่ 3 ทศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบริเวณรอบ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ใน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองหอย ตำบลวังด้ง อำเภอเมือง จำนวน 272 ครัวเรือน และบ้านหมอเฒ่า ตำบลช่องสะเดา อำเภอเมือง จำนวน 270 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้นจำนวน 2 หมู่บ้าน 542 ครัวเรือน โดยให้ถือว่าหัวหน้าครัวเรือน 1 ครัวเรือนเป็นตัวแทนของชาวบ้าน 1 คน ดังนั้น ชาวบ้านทั้งหมดมี 542 คน รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 232 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเอง (Self – ended questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วย แบบสอบถามปลายปิด (Close – ended questionnaire) แบบมีตัวเลือกแบบมาตราประเมินค่า 4 ระดับ โดยทำการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การพรรณนาข้อมูลทั่วไป ของชาวบ้านที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ และ ภูมิลำเนาเดิม
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential statistics) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติช่วยในการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) ซึ่งเครื่องมือในการวิเคราะห์ผลทางสถิติ มีดังต่อไปนี้
 - 2.1 ใช้ค่าสถิติ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวแปร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน
 - 2.2 ใช้ค่าสถิติ F-test เพื่อทดสอบความแปรปรวนของตัวแปรตามที่มีการจำแนกตามตัวแปรอิสระมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป
- 3) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ในการหาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นอิสระต่อกัน
4. กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ ที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

1. ชาวบ้านที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ต่างกันซึ่งแบ่งเป็นสมมุติฐานย่อยดังนี้
 - ชาวบ้านที่มีเพศแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ไม่แตกต่างกัน
 - ชาวบ้านที่มีอายุแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ไม่แตกต่างกัน
 - ชาวบ้านที่มีอาชีพแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ไม่แตกต่างกัน

- ชาวบ้านที่มีการศึกษาแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ไม่แตกต่างกัน
- ชาวบ้านที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ไม่แตกต่างกัน
- ชาวบ้านที่มีสถานภาพแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ไม่แตกต่างกัน
- ชาวบ้านที่มีภูมิสำเนาเดิมแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ไม่แตกต่างกัน

2. ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม									
	ด้านการวางแผนและการตัดสินใจ		ด้านการปฏิบัติการ		ด้านการรับผลประโยชน์		ด้านการประเมินผล		การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวม	
	r	P	r	P	r	P	r	P	r	P
ด้านความรู้จาก	.059	.371	.068	.299	.050	.452	.162*	.014	.105	.109
ความคุ้นเคย										
ด้านความรู้วิธีการ	.063	.339	.055	.402	.042	.526	.172**	.009	.101	.127
ด้านความรู้จาก										
ความหมาย	.075	.256	.043	.515	.045	.493	.143*	.030	.093	.160
ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวม	.067	.312	.057	.387	.047	.480	.162*	.014	.102	.123

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์โดยรวมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านความรู้จาก ความคุ้นเคย ด้านความรู้ทางวิธีการและความรู้จากความหมายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านการประเมินผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

3. ทศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม									
	ด้านการวางแผนและการตัดสินใจ		ด้านการปฏิบัติการ		ด้านการรับผลประโยชน์		ด้านการประเมินผล		การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวม	
	r	P	r	P	r	P	r	P	r	P
ทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวม	.740**	.000	.869**	.000	.794**	.000	.500**	.000	.507**	.000

The 7th National Conference
Nakhonratthasima College

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า ชาวบ้านที่มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงด้วย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่าชาวบ้านมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะชาวบ้านมีความรู้จากความรู้ความคุ้นเคยหรือประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งด้านความรู้วิธีการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนนำความรู้ที่มาใช้จนเกิดเป็น ทักษะ ความคิด ค่านิยม ความเชื่อ ทำให้มองเห็นปัญหา สามารถนำมาวิเคราะห์ เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้น ความรู้จึงสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับที่ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ (2548) ได้กล่าวว่า ความรู้คือเน้นการประสมประสานกันระหว่างสถานการณ์ ค่านิยม ความรู้ในบริบท และความรู้แจ้งอย่างชัดเจน ซึ่งโดยทั่วไปความรู้เกิดเมื่อบุคคลกระทำกิจกรรมมากกว่า มาจากข้อมูลและสารสนเทศ สอดคล้องกับที่ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้คือสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ เช่น ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์, สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Bloom (1971) ให้ความหมายของ ความรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะเรื่องหรือเรื่องทั่วไป ระลึกได้ถึงวิธีการ กระบวนการ หรือสถานการณ์ต่างๆโดยเน้นความจำ และยังสอดคล้องกับ Hospers (2012) ให้ความหมายความรู้เป็น 3 ข้อ ได้แก่ ความรู้จากความคุ้นเคย เป็นการเรียนรู้จากการให้ความหมายต่อกันมา, ความรู้วิธีการ เป็นความรู้จากทักษะ, ความรู้จากความหมาย เป็นความรู้ที่ได้จากความเข้าใจสัญลักษณ์และการอนุมาน ความรู้ที่กล่าวมานั้นจะทำให้ชาวบ้านเกิดกระบวนการทางความคิดนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากผลการวิจัยทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวบ้านพบว่าอยู่ในระดับสูง ทัศนคติที่ดีของชาวบ้าน การมองเห็นแนวทางการพัฒนาจะสร้างความรู้สึกที่ดีของชาวบ้านที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้นทัศนคติจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชาวบ้าน แนวทางการสร้างทัศนคติที่ดีคือการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อม การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมกิจกรรมดังกล่าวจะสร้างความรู้สึกรักและหวงแหนสิ่งแวดล้อมในชุมชน ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรสนับสนุนให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่า และการปลูกป่าทดแทน เรียนรู้แนวทางการป้องกันการบุกรุกทำลายป่า จะช่วยแก้ปัญหาภัยแล้ง หรือน้ำท่วมได้ สิ่งต่างๆเหล่านี้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของชาวบ้านให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยปกติชาวบ้านจะคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ ชาวบ้านก็จะเปิดใจเรียนรู้แนวทางการพัฒนาใหม่ๆ กิจกรรมใหม่ๆที่เจ้าหน้าที่จัดทำขึ้น นอกจากกิจกรรมของชาวบ้านทั่วไปแล้ว ควรจัดกิจกรรมให้กับเยาวชนลูกหลานชาวบ้านเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนเล็งเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชุมชนตั้งแต่เด็กๆ รวมไปถึงการเข้ามามีส่วนร่วมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนั้น หากสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพ จะช่วยให้ชาวบ้านมีอาชีพ และรายได้เพิ่มขึ้น เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การแปรรูปอาหารที่ได้จากชุมชน สอดคล้องกับวิยะดา บัวประเสริฐ (2557) กล่าวว่าทัศนคติ คือ เครื่องมือที่ใช้ในการกำหนดรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลที่ตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกนั้นสามารถเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ จะพอใจหรือไม่พอใจก็ได้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของจิตใจ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับ สภาวะความพร้อมจะเป็นตัวกำหนดการกระทำของ

The 7th National Conference
Nakhonratchasima College

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับชาวบ้านทุกคนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยชาวบ้านมากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทักษะต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เนื่องจากชาวบ้านมีความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภาพรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะชาวบ้านส่วนมากมีการประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนไม่ว่าจะเป็น อาชีพเกษตรกรรม อาชีพรับจ้าง ค่าขาย ซึ่งสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้อย่างเต็มที่ที่สุด โดยอาจทำเป็นศูนย์การเรียนรู้ ประกอบกับการทำคู่มือ สื่อประชาสัมพันธ์ในชุมชนเกี่ยวกับความหมาย หลักการ และวิธีการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ถูกวิธีให้กับชาวบ้าน รวมไปถึงการให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในชุมชน โดยอาศัยสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาเป็นพื้นฐานในการอบรมจิตสำนึก รวมไปถึงการเผยแพร่ความรู้ต่างๆ และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์แก่ชาวบ้าน ก่อให้เกิดความรัก ห่วงแทนทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนซึ่งเป็นแหล่งสร้างอาชีพ รายได้ให้กับตนเอง

2. ชาวบ้านควรได้รับการอบรมโดยให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างยั่งยืน จากการศึกษาในระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และระดับทักษะต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพบว่า อยู่ในระดับสูง จึงควรที่จะให้ความรู้ความเข้าใจกับชาวบ้านในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การใช้ และการดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความสามารถในการดูแลอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีระบบมากขึ้น อาจทำได้โดยให้มีการสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงเป็นฐานหลักในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ด้วยวิธีการสอดแทรกในเนื้อหาวิชาเรียน หรือมีกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน

3. ควรมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านได้มีโอกาสเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ถูกวิธี จากชุมชนอื่น เนื่องจากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า อยู่ในระดับสูง ชาวบ้านมีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ร่วมวิเคราะห์ปัญหา วิธีการแก้ไข จึงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดรูปแบบของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เนื่องจากชาวบ้านทราบว่าตนเองมีศักยภาพมากเพียงใด ทำสิ่งใดได้บ้าง เพื่อเป็นการสร้างเครือข่าย ชาวบ้านก็จะยิ่งมีส่วนร่วมในอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ขยายขอบเขตการวิจัยไปยังชาวบ้านกลุ่มอื่นๆ เช่น ชาวบ้านในชุมชนใกล้เคียง เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบ และเป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ของชาวบ้าน
2. เพิ่มตัวแปรอื่นในการวิจัยครั้งต่อไป อาทิ ความสามารถ, การปรับตัว ฯลฯ
3. เพิ่มสมมุติฐานงานวิจัยครั้งต่อไป
4. ทำการวิจัยคุณภาพ หรือมีการสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยงาน และ ประชาชนชุมชน เพื่อเปรียบเทียบและได้ ข้อมูลเชิงลึกยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. 2560. **เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ.** (Online)
 ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ. 2548. **การจัดการความรู้ในองค์กรธุรกิจ.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ธรรมมลการพิมพ์.
 นพรัตน์ ช่วงเวฬุวรรณ. 2556. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด.** ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- รัตนาวรรณ ตอประสง. 2556. การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในเขตปฏิรูปที่ดิน จังหวัดสระบุรี. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- วันวิสา เอกเกียรติ. 2555. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิกานดา มุฑิตานนท์. 2553. การเปิดรับข่าวสาร ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมของธนาคารพาณิชย์ไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิยะดา บัวประเสริฐ. 2557. ทักษะคิดของประชาชนต่อการบริหารจัดการในเรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนขององค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- สุวิทย์ วรรณศรี. 2553. การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษา ลุ่มน้ำป่าสักตอนบน อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- Baiocchi, G. 2001. Participation, activism, and politics: the Porto Alegre experiment and deliberative democratic theory. *Politics & Society*, 29(1), 43-72.
- Benton, T., & Redclift, M. 2013. *Social theory and the global environment*. Routledge.
- Chevin, L. M., Lande, R., & Mace, G. M. 2010. Adaptation, plasticity, and extinction in a changing environment: towards a predictive theory. *PLoS biology*, 8(4), e1000357.
- Connelly, J., Smith, G., Benson, D., & Saunders, C. 2012. *Politics and the environment: from theory to practice*. Routledge.
- Griffin, M., & Griffin, W. 2001. *Organizational Behavior People and Organization*, sixth Edition **Arizona state University**. Managing Houghton Mifflin Company, Boston New York, 220-246.
- Lee, A., Martin, R., Thomas, G., Guillaume, Y., & Maio, G. R. 2015. Conceptualizing leadership perceptions as attitudes: Using attitude theory to further understand the leadership process. *The Leadership Quarterly*, 26(6), 910-934.